

16. Харин А. Г. Энергетическая безопасность в научном и институциональном дискурсах в России и Польше: проблемы и решения / А. Г. Харин, М. Илницки // «Вестник Балтийского федерального университета им. И. Канта» 2016. – № 4.
17. Энтин М. Россия и Европейский Союз в 2006–2008 годах / М. Энтин. – Москва : [б. и], 2009.

Voisechak Lukach. Potential Import of Energy From the Kaliningrad Nuclear Power Plant by Poland. The purpose of this paper is to present a possible import of energy produced by the Kaliningrad power plant into Poland. The author shows the reasons for Poland's reluctance to buy energy from the Kaliningrad power plant, presents the history of this project and explains Poland's position. Further he describes options of energy export from the Kaliningrad Oblast and the role of the power plant in Visaginas that could supply Poland with energy, competing with the Kaliningrad Power Plant. According to the author, in the foreseeable future Poland will not acquire energy from the Kaliningrad nuclear power plant.

Key words: Poland, Kaliningrad Oblast, import, energy, nuclear power plant.

Войцешак Лукаш. Проблема потенційного імпорту Польщею енергії від Калінінградської атомної електростанції. Мета цієї статті полягає в тому, щоб показати проблему можливого імпорту в Польщу енергії, отриманої на Калінінградській атомній електростанції. Розкрито причини небажання Польщі закуповувати енергію з Калінінградської АЕС, водночас розповідається про долю цього проекту й роз'яснюється позиція Польщі щодо цього питання. Представлено можливість експорту електроенергії з Калінінградської області, а також показано значення електростанції у Висагінасі, яка, за умови її будови, могла б забезпечувати Польщу електрикою, складаючи конкуренцію для Калінінградської АЕС. На нашу думку, в осяжному майбутньому Польща не потребуватиме енергії, отриманої на Калінінградській атомній електростанції.

Ключові слова: Польща, Калінінградська область, імпорт, енергія, атомна електростанція.

Стаття поступила в редколегію
12.09.2017 г.

УДК 327(470+571)

Андрій Гольцов

Стратегія Росії щодо Білорусі: основні сучасні напрями

У статті досліджено сутність та основні напрями стратегії Росії щодо Білорусі. Для сучасної російської влади тісний союз із Білоруссю має важливе стратегічне значення. Союзна держава Російської Федерації та Республіки Білорусь так і не була створена через суттєві розбіжності між обома акторами. Нині цей проект залишається, по суті, «сплячим». Сучасна стратегія Росії щодо Білорусі найбільш адекватно виражається формулою «інкорпорація через інтеграцію». Як головні напрями стратегії Росії щодо Білорусі виступають політичний, військовий, економічний і культурно-інформаційний. РФ прагне використати військово-політичний союз із Білоруссю для забезпечення «активної оборони» проти НАТО. Вплив Росії на економіку Білорусі посилюється, зокрема, унаслідок співробітництва в рамках Євразійського економічного союзу. Сучасна стратегія Росії може становити небезпеку для суверенітету Білорусі.

Ключові слова: стратегія, союзна держава, інкорпорація, інтеграція, «активна оборона».

Постановка наукової проблеми та її значення. Серед пострадянських країн відносини між Російською Федерацією (РФ) і Республікою Білорусь (РБ) вирізняються особливим змістом. Досить тісний військово-політичний та економічний союз між ними так і не перетворився на унікальну державність. У російсько-білоруських відносинах досить багато суперечностей, котрі мають тенденцію до загострення. Попри інтенсивний експансіонізм РФ, спрямований на підпорядкування Білорусі, остання залишається суверенною державою. Для нинішньої російської влади за умов протистояння із Заходом та Україною, забезпечення міцного союзництва з Білоруссю постає дуже важливою стратегічною метою.

Аналіз досліджень із цієї проблеми. Питання російсько-білоруських відносин розглянуто в численних наукових дослідженнях. Цю проблематику розкрито в працях російських учених О. Неменського, А. Суздальцева, Д. Треніна, Н. Федулової й ін. Білоруські дослідники Р. Астапеня,

В. Костюгова, А. Сивицький, А. Тихомиров, Ю. Царик, А. Шарапо, Ю. Шевцов та ін. різнобічно й нерідко критично аналізують російську політику щодо Білорусі. Підходи тих із них, котрі мешкають у РБ, досить часто вирізняються лояльністю до режиму О. Лукашенка. Серед західних науковців заслуговують на увагу праці Дж. Дейлі, С. Корнела, Н. Попеску, Р. Румера, Ф. Стара, К. Хенкок та ін. Варто відзначити також доробок українських учених І. Вівчар, М. Дорошка, П. Пашковського, О. Потехіна, Л. Чекаленко й ін. При цьому окремі аспекти сучасної стратегії та тактики РФ щодо Білорусі залишаються недостатньо дослідженими.

Мета статті – виявити особливості сучасної стратегії Росії щодо Білорусі та проаналізувати її найбільш важливі напрями.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Сучасна російська влада офіційно проголошує формування на світовому рівні «поліцентричної міжнародної системи» [1], причому передбачено зміцнення позицій РФ «як одного з впливових центрів сучасного світу» [1]. Згідно з глобальними цілями Кремля, розробляється його стратегія на пострадянському просторі. На більшій частині території колишнього СРСР (за винятком країн Балтії) Росія втілює в життя стратегію побудови неоімперської геополітичної (і водночас гео економічної) системи. При цьому очевидно, що великого значення надають контролю над Білоруссю через її унікальне (центральне) геополітичне положення в Балто-Чорноморському регіоні та вагомий потенціал. Просування НАТО на Схід влада РФ розцінює як одну із ключових загроз її національній безпеці, а Білорусь безпосередньо межує з країнами НАТО – Польщею, Литвою та Латвією. У планах РФ Білорусь фактично має відігравати роль проросійського «форпосту» на західному стратегічному напрямку.

При намірах влади РФ реалізувати макрорегіональний проект «Великої Європи» Білорусь відводили функцію «містка» між Росією та рештою Європи. Проте після відвертої експансії Росії проти України у 2014 р. (анексії Криму й підтримки сепаратизму на Донбасі) між колективним Заходом і РФ простежуємо геополітичне протистояння. Стратегічні задуми щодо «Великої Європи» стали малоімовірними. На теренах колишнього СРСР Росія виявила обмежену спроможність забезпечити свій вплив легітимними засобами, а тому вона, на думку білоруських аналітиків А. Сивицького та Ю. Царика, «організовує воєнно-політичну дестабілізацію країн регіону» [2, с. 10]. Така небезпека стосується навіть союзника Росії – Білорусі.

Становлення особливих союзницьких відносин між РФ і РБ було сповнене численних колізій. 2 квітня 1996 р. укладено Договір про створення Спільноти Росії та Білорусі, а 2 квітня 1997 р. – Договір про Союз Білорусі й Росії, які втратили чинність. Із 2000 р. теоретично мала виникнути Союзна держава в складі РФ та РБ, «що знаменує собою новий етап у процесі єднання народів двох країн у демократичній правовій державі» [3]. Передбачено поетапне формування єдиного політичного, військового, правового, економічного, митного, валютного, гуманітарного й культурного простору. Проте пропозиції Кремля на чолі з В. Путіним у 2003 р. фактично звелися до перетворення Білорусі на декілька суб'єктів федерації, об'єднаних у Білоруський федеральний округ, тобто, по суті, пропонувався їй «аншлюс» [4, с. 79]. За критичними оцінками, Союзна держава «давно вже виглядала мертвонародженою, а на сьогодні й зовсім перетворилася на фікцію» [4, с. 66]. Водночас офіційно проголошено, що «Росія розширюватиме стратегічну взаємодію з Республікою Білорусь у рамках Союзної держави з метою розвитку інтеграційних процесів у всіх сферах» [1]. У межах Союзної держави Росія бере на себе зобов'язання щодо захисту воєнної безпеки Білорусі. Згідно зі своєю Воєнною доктриною від 2014 р., РФ «розглядає збройний напад на країну-учасницю союзної держави або будь-які дії із застосуванням військової сили проти неї як акт агресії проти союзної держави і здійснить відповідні заходи» [5]. «Сплячі» інститути союзної держави російська влада, вірогідно, тримає в резерві для використання за більш сприятливої для підпорядкування Білорусі ситуації.

Для самої Білорусі ідеалом традиційно уявляється багатовекторна зовнішня політика в поєднанні з нейтральним статусом. Російська сторона вважає, що Білорусь має бути тісно прив'язаною до неї союзницею й дотримуватися в цілому одновекторної зовнішньої політики, тобто зорієнтованої, передусім, на співпрацю з РФ. На початку 2000-х рр., вірогідно, стратегія Росії ґрунтувалася на поступовому «поглинанні» сусідньої Білорусі. Згодом пріоритетним стає введення контролю над РБ за допомогою її залучення до численних інтеграційних проектів під егідою РФ. Отже, стратегію Росії стосовно Білорусі в цілому можна виразити формулою «інкорпорація через інтеграцію». Після 2014 р.

інтеграційна стратегія РФ щодо Білорусі, найвірогідніше, була інтенсифікована й нині спрямована на реалізацію комплексу заходів у політичній, військовій, економічній, культурно-інформаційній сферах задля якомога міцнішого вкорінення союзної країни в проросійських міжнародних структурах.

«Українська криза» створила для режиму О. Лукашенка певну «свободу маневру», надала йому сприятливу можливість зіграти на суперечностях між Заходом і Росією. У відповідь на активізацію російського експансіонізму спостерігаємо прагнення влади РБ до інтенсифікації відносин із ЄС. Нині білоруська влада досягла покращення свого іміджу на міжнародній арені та послаблення західних санкцій. У результаті РБ покращила стосунки з ЄС, не погіршуючи при цьому відносин із РФ. Очевидно, що геоекономічна модель політики, побудованої на протиріччях між РФ і ЄС, має головним джерелом економічний прагматизм. Білорусь також активно розвиває відносини з іншими країнами світу, особливо з Китаєм. Загалом РБ «обережно, але цілеспрямовано рухається до багатовекторної зовнішньої політики» [6]. Проте активізацію співпраці Білорусі з країнами Заходу влада РФ розцінює як «потенційну загрозу російським інтересам, спроможну підірвати вплив Росії на Білорусь» [7, с. 4]. Експерти попереджають, що намагання Білорусі здійснити самостійний розворот на Захід «матимуть наслідки у вигляді загроз дестабілізації країни з боку Кремля» [8, с. 21].

Білорусь не виявляє зацікавленості в неоімперських проектах Росії, не визнала як незалежні держави Абхазію та Південну Осетію. В «українському питанні» Білорусь, попри свій союз із РФ, не приєдналася до російських санкцій. Саме Мінськ виступає місцем проведення переговорів щодо врегулювання конфлікту на Сході України. Така миротворча роль Мінська вже принесла йому дивіденди у відносинах із Заходом та Україною. У цілому сучасна геополітика Білорусі в Європі спрямована на балансування між Росією й Заходом, і таке балансування, очевидно, не приведе до занепаду російсько-білоруського союзу.

Військово-політичний напрям виступає одним із ключових у сучасній російській стратегії щодо Білорусі. Владою Росії до основних пріоритетів співробітництва з РБ віднесено «координацію діяльності у сфері розвитку національних збройних сил та використанні військової інфраструктури; виробленні й узгодженні заходів щодо підтримки обороноздатності союзної держави» [5]. Як країни-члени ОДКБ РФ і РБ пов'язані тісним військовим та військово-технічним співробітництвом. Важливу роль відіграють двосторонні відносини у військовій сфері. Створено Регіональне угруповання військ (сил) Росії й Білорусі, розгортається Єдина регіональна система ППО. Періодично проводяться спільні масштабні заходи. Так, зокрема, російсько-білоруські навчання «Захід-2017» у вересні 2017 р. викликали велике занепокоєння в сусідніх країнах. Розташовані на білоруській території російські РЛС «Волга» (Барановичі) та 43-й вузол зв'язку ВМФ (Вілейка) важливі з погляду глобальних стратегічних інтересів РФ, однак не становлять безпосередньої загрози безпеці Білорусі. Принциповою видається нещодавня відмова Білорусі від розміщення на її території російської авіабази.

Нова Воєнна доктрина РБ від 20 липня 2016 р. проголошує її «суто оборонний характер» [9]. Характерно, що до зовнішніх ризиків у ній віднесено «зниження потенціалу й можливостей військово-політичних союзів за участі РБ щодо забезпечення колективної безпеки» [9]. Очевидно, мається на увазі не лише аморфна СНД, а й ОДКБ. На фоні протистояння між Заходом і Росією Білорусь заявляє, що підтримуватиме «добросусідські та взаємовигідні зв'язки з Європейським Союзом, партнерські відносини з Організацією Північноатлантичного договору» [9]. Отже, Білорусь, попри тісні та різнобічні зв'язки з Росією у військовій сфері, залишає за собою право на нейтралітет.

Припускаємо, що латентний політичний вплив Кремля на державу Білорусь передбачає проникнення його «агентів впливу» на верхні щаблі білоруської «владної вертикалі». У РБ, вірогідно, відбувається поширене в пострадянських державах явище, коли влада РФ створює на ключових посадах мережу вищих осіб, котрі виконують накази Кремля, а не уряду, якому вони нібито служать [10, с. 65]. Безсумнівною є насиченість російськими агентами Збройних сил Білорусі, її спецслужб та правоохоронних органів. Також на теренах країни наявні мережі проросійських політичних і громадських організацій. Однак не варто перебільшувати їхній вплив на політичне життя Білорусі. Для порівняння (за підрахунками О. Неменського): у Криму при Україні було близько 140 організацій «російських співвітчизників», а в Білорусі таких залишається лише 15 [11, с. 37]. За умов авторитарного політичного режиму влада має дієві засоби для знешкодження організацій, які становлять для неї небезпеку, і жорсткого приборкання проявів невдоволення з боку опозиційних сил. Можна оцінити як досить ефективну політику режиму О. Лукашенка щодо «зачистки білоруського суспільного та політичного поля від організацій і лідерів проросійської спрямованості» [11, с. 38]. Періодичні «зачистки»

проводяться й щодо прозахідних організацій. Проте російські «агенти впливу», глибоко укорінені в білоруських владних структурах, спроможні проводити приховану діяльність на користь РФ. Крім того, у гіпотетичну годину «Ч» (вторгнення російських військ до Білорусі) вони можуть зіграти роль «п'ятої колонії» Росії.

Особливо важливим у російській стратегії щодо Білорусі постає її максимальне залучення до проектів євразійської інтеграції. Першочергову роль відіграє Євразійський економічний союз (ЄАЕС), котрий для РФ виступає основним інструментом збирання держав колишнього СРСР до своєї сфери впливу [6]. Процеси функціонування ЄАЕС сповнені суттєвих проблем. Показова відмова О. Лукашенка бути присутнім на саміті ЄАЕС та ОДКБ у грудні 2016 р. й ухвалити Митний кодекс. Зрештою, виторгувавши поступки на користь Білорусі, О. Лукашенко у квітні 2017 р. підписав цей кодекс (вступає в дію з 1 січня 2018 р.). Влада РБ в особі О. Лукашенка неодноразово категорично заявляла про незгоду з пропозиціями щодо наднаціональних надбудов і єдиної валюти в ЄАЕС. Від протистояння між Заходом та РФ у програвшій (за великим рахунком) опинилися всі члени ЄАЕС. За сучасної стагнації Союзу очевидна марність намагань Росії перетворити ЄАЕС на «полюс протистояння» в рамках нової «холодної війни» [7, с. 17].

Протягом тривалого періоду відносно успішний розвиток Білорусі значною мірою зумовлювався фактичним субсидіюванням її економіки з боку Росії, переважно за рахунок пільгової ціни на газ і безмитного постачання нафти. За даними окремих джерел, за 2005–2015 рр. загальний обсяг російських субсидій склав близько 100 млрд \$ [6]. І нині питання цін на енергоносії залишається одним із найскладніших у російсько-білоруських відносинах.

Для російських гео економічних інтересів Білорусь особливо важлива тим, що забезпечує транзит близько 50 % нафти й 30 % газу з Росії до Європи [11, с. 30]. Одним із провідних тактичних заходів економічної стратегії Росії виступає забезпечення контролю над транзитом вуглеводнів через територію Білорусі. РФ (кремлівська суперкорпорація «Газпром») фактично контролює магістральну газотранспортну систему своєї «сусідки» («Білтрансгаз»). Для експорту до Європи російської нафти й нині, попри численні проблеми, функціонує нафтопровід «Дружба».

Росія виступає головним торговельним партнером Білорусі. За перше півріччя 2017 р. на Росію припадало близько 45,1 % експорту і понад 57 % імпорту Білорусі [12]. У білоруському експорті на російський ринок виділяється, насамперед, продукція машинобудування, хімічної, легкої та харчової промисловості. За умов дії зустрічного запровадження Росією санкцій щодо продукції країн ЄС дещо зросли вигоди Білорусі від збільшення експорту до РФ під виглядом білоруської продукції санкційної європейської.

Білорусь неодноразово піддавалася гео економічному тиску з боку РФ. На білоруському прикладі простежуємо напрацьовану Росією на пострадянському просторі тактику застосування економічних воєн [10, с. 72]. РФ неодноразово шантажувала свого союзника цінами на газ і нафту (наприклад конфліктні ситуації у 2006–2007 та 2016–2017 рр.). Через звинувачення на адресу білоруських виробників щодо якості молочної продукції відбувалися так звані «молочні війни» у 2009 й 2016–2017 рр. Крім інтересів потужних російських корпорацій, спонукальними чинниками для економічних воєн проти Білорусі виступали геополітичні інтереси РФ – прагнення змусити свого союзника рухатися «правильним курсом». До того ж Росія є потужним кредитором Білорусі й використовує проблему боргів та відсотків за ними для політичного тиску на партнера.

Провідні російські ТНК зацікавлені у встановленні монопольного контролю над найбільш прибутковими та стратегічно важливими підприємствами й цілими галузями білоруської економіки. Приватизація значної частини великих промислових підприємств Білорусі, найімовірніше, буде здійснена за активної участі саме російського капіталу. Російські корпорації мають інтерес щодо машинобудування, нафтопереробної, хімічної й інших галузей промисловості країни. Зрозуміло, що експансія великого капіталу з Росії на терени Білорусі відповідає інтересам Кремля.

Останнім часом спостерігаємо прискорену економічну співпрацю Білорусі з Китаєм, котрий стає дедалі вагомішим її кредитором і потужнішим інвестором. Очевидно, що КНР дбає про свої стратегічні гео економічні інтереси й прагне використовувати Білорусь як «трамплін» на шляху до європейських ринків. Плани Пекіну пов'язані з перетворенням Білорусі на важливого партнера в реалізації проекту Економічного поясу Шовкового шляху [7, с. 16]. Китайські кредити та інвестиції дають можливість владі Білорусі покращити економічне становище. Не менш важливо для Мінська певною мірою «збалансувати» надмірний економічний вплив Москви.

Культурно-інформаційний напрям російської стратегії щодо Білорусі спирається на розповсюдження в країні російської мови та культури. Ментальна близькість населення РБ і РФ полегшує культурну експансію останньої. Влада Білорусі останнім часом приділяє пильну увагу розвитку білоруської мови й культури. Показово, що О. Лукашенко вперше за багато років заговорив білоруською саме після початку російсько-українського конфлікту [8, с. 16]. У медіа-просторі Білорусі фактично панують російські (та проросійські) ЗМІ. Тому, за критичною оцінкою, «російська культура в Білорусі залишається більш популярною, ніж білоруська» [8, с. 18]. Влада РФ має широкі можливості для пропаганди серед білоруського населення. Отже, реалізація Росією стратегії домінування в культурно-інформаційній сфері Білорусі є загрозовим чинником для національної безпеки останньої.

Висновки й перспективи подальших досліджень. Головною метою стратегії Росії щодо Білорусі виступає забезпечення неформального контролю над нею. У російській стратегії «активної оборони» від НАТО Білорусь має відігравати роль надійного союзника РФ. Сучасну стратегію РФ щодо РБ можна описати формулою «інкорпорація через інтеграцію». Унаслідок розвитку інтеграції в рамках ЄАЕС спостерігаємо тенденцію до посилення впливу РФ на економіку Білорусі. Сучасна стратегія Росії з її комплексом військових, політичних, економічних і культурно-інформаційних заходів становить загрозу для безпеки Білорусі.

Джерела та література

1. Концепция внешней политики Российской Федерации. Утверждена Указом Президента Российской Федерации от 30 ноября 2016 года № 640 [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://kremlin.ru/acts/bank/41451>
2. Сивицкий А. Новая геостратегия России: последствия и вызовы для архитектуры международной безопасности [Электронный ресурс] / А. Сивицкий, Ю. Царик ; Центр стратегических и внешнеполитических исследований. – Режим доступа : <http://csfps.by/files/New-Russian-geostrategy.pdf>
3. Договор о создании Союзного государства. Москва, 8 декабря 1999 года [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.soyuz.by/about/docs/dogovor5/>
4. Тренин Д. Post-imperium: евразийская история / Д. Тренин ; Моск. центр Карнеги. – Москва : РОССПЭН, 2012. – 326 с.
5. Военная доктрина Российской Федерации. Утверждена Указом Президента Российской Федерации от 25 декабря 2014 года № Пр.-2976 [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://news.kremlin.ru/media/events/files/41d527556bec8deb3530.pdf>
6. Rumer E. Belarus: With Friends Like These... [Electronic resource] / E. Rumer, B. Belei ; Carnegie Endowment for International Peace, May 31, 2017. – Mode of access : <http://carnegieendowment.org/2017/05/31/belarus-with-friends-like-these.-.-pub-70135>
7. Сивицкий А. Беларусь в ЕАЭС: год спустя (неутешительные итоги и сомнительные перспективы) [Электронный ресурс] / А. Сивицкий, Ю. Царик ; Фонд имени Фридриха Эберта. – Минск, 2016. – 18 с. – Режим доступа : http://fes.kiev.ua/n/cms/fileadmin/upload2/belarus_eaes2016.pdf
8. Астапеня Р. Белорусско-российские отношения на фоне конфликта в Украине [Электронный ресурс] / Р. Астапеня, Д. Болкунец ; Центр Острогорского. – Минск ; Лондон, 2016. – 24 с. – Режим доступа : <http://belarusdigest.com/papers/belarus-russia-relations-ru.pdf>
9. Закон Республики Беларусь 20 июля 2016 г. № 412-3 «Об утверждении Военной доктрины Республики Беларусь» [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www.mil.by/ru/military_policy/doktrina/
10. Starr F. Tactics and Instruments in Putin's Grand Strategy / F. Starr, S. Cornell // Putin's Grand Strategy: The Eurasian Union and Its Discontents / F. Starr, S. Cornell (Ed.). – Washington : D. C. : Johns Hopkins University-SAIS, 2014 – P. 59–81.
11. Неменский О. Б. «Последний союзник»: Российско-белорусские отношения на современном этапе / О. Б. Неменский // Контуры глобальных трансформаций. – 2016. – Вып. 5. – Т. 9. – С. 24–40.
12. Внешняя торговля Беларуси в первом полугодии 2017 г. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://mfa.gov.by/export/>

Goltsov Andrey. Russia's Strategy Towards Belarus: Major Contemporary Directions. The article investigates the essence and main directions of the Russia's strategy towards Belarus. For the contemporary Russia's government a close alliance with Belarus has an important strategic significance. The Union State of the Russian Federation and the Republic of Belarus has not been created due to the significant differences between the two actors, and now this project remains essentially «dormant». Russia's current strategy towards Belarus is most adequately expressed by the formula «incorporation through integration». The main directions of Russia's strategy towards Belarus are political, military, economic and cultural-informational. The RF seeks to use the military-political alliance with Belarus to provide «active

defense» against NATO. Russia's influence on the economy of Belarus increases, in particular, through cooperation within the framework of the Eurasian Economic Union. Russia's contemporary strategy may pose a threat to sovereignty of Belarus.

Key words: strategy, Union State, incorporation, integration, «active defense».

Гольцов Андрей. Стратегия России по отношению к Беларуси: основные современные направления. В статье исследуются сущность и основные направления стратегии России по отношению к Беларуси. Для современной российской власти тесный союз с Беларусью имеет важное стратегическое значение. Союзное государство Российской Федерации и Республики Беларусь так и не было создано из-за существенных разногласий между обоими акторами. Сейчас этот проект остается, по сути, «спящим». Современная стратегия России по отношению к Беларуси наиболее адекватно выражается формулой «инкорпорация через интеграцию». Главными направлениями стратегии России относительно Беларуси выступают политический, военный, экономический и культурно-информационный. РФ стремится использовать военно-политический союз с Беларусью для обеспечения «активной обороны» против НАТО. Влияние России на экономику Беларуси усиливается, в частности, вследствие сотрудничества в рамках Евразийского экономического союза. Современная стратегия России может представлять опасность для суверенитета Беларуси.

Ключевые слова: стратегия, союзное государство, инкорпорация, интеграция, «активная оборона».

Стаття надійшла до редколегії
10.09.2017 р.

УДК 327(477)+(438)«1991/2016»

Богдан Максимець

Сучасні українсько-польські відносини в контексті Волинської трагедії

Проведено дослідження впливу Волинської трагедії на сучасні відносини України та Республіки Польща. Визначено, що офіційно процес примирення розпочався 11 березня 1994 р., коли укладено міжурядову угоду про збереження місць пам'яті й поховань жертв війни та політичних репресій. Важливе місце в цьому відіграли спільні заяви й акції вшанування жертв українсько-польського конфлікту на Волині та в Галичині під час Другої світової війни президентів обох держав 1997, 2003, 2006 рр. Показано прагнення України й Польщі до взаємного прощення. З'ясовано, що ухвалення у 2016 р. парламентом Республіки Польща резолюції, у якій дії УПА на Волині в 1943 р. названо геноцидом, здійсненим проти польського народу, не сприяє українсько-польському порозумінню та взаємному прощенню.

Ключові слова: Волинська трагедія, українсько-польські відносини, примирення, прощення, геноцид.

Постановка наукової проблеми та її значення. Волинська трагедія – драматична сторінка українського минулого, що до сьогодні впливає на суспільно-політичне життя нашої держави та її відносини з Польщею. Варто також зазначити, що нині немає усталеного терміна щодо польсько-українського конфлікту на Волині часів Другої світової війни, натомість застосовують декілька з них, як-от: «волинська трагедія», «волинська різанина», «волинське протистояння», «волинський сегмент польсько-української війни», «друга польсько-українська війна 1942–1947 рр.», «польсько-український конфлікт на Волині та Східній Галичині».

Обрана тема наукової розвідки є доцільною, зважаючи на те, що в ній зроблено спробу розглянути питання, які стосуються негативного впливу міжетнічного конфлікту 1943–1944 рр. на відносини України та Польщі, формування сталих добросусідських стосунків між обома країнами. Отже, ця тема викликає неабиякий інтерес, адже відображає бачення місця Волинської трагедії в сучасних українсько-польських відносинах.

Мета наукової праці – дослідження впливу Волинського протистояння 1943–1944 рр. на відносини України та Республіки Польща протягом 1991–2016 рр. Для цього потрібно виконати такі **завдання:** проаналізувати угоди, заяви, звернення, ухвали, резолюції, декларації щодо Волинської трагедії